Dimensiunea informaţională a cărţii

Lect. univ drd. *Cristina POPESCU*

„ ... Ziceţi că n-am prieteni? Am prieteni şi societatea lor mi-e foarte plăcută, prieteni din toate ţările şi din toate timpurile. Ei întotdeauna sunt lângă mine: când îi chem, vin; când îi întreb, îmi răspund... Unii mă învaţă să trăiesc bine; alţii să mor bine. Ceilalţi, prin veselia lor, îmi risipesc grijile şi necazurile. Unii îmi oţelesc inima în suferinţe; alţii mă învaţă să dispreţuiesc poftele inimii Unii mă poartă de mână pe drumul cunoştinţelor; alţii mă îndreaptă pe cărarea virtuţilor...Ştiţi voi cine - mi sunt aceşti buni şi nedespărţiţi şi atât de puţin pretenţioşi prieteni? Cărţile!"

Francesco Petrarca

Uneori timid, alteori cu îngrijorare sau cu sabia lui Damocles suspendată deasupra reflecţiilor noastre academice ne punem o întrebare cu posibilităţi limitate de răspuns.

Există o nevoie implicită de informare?

Categoric da, indiferent de forma de comunicare a acesteia.

Dar, care ar fi tipurile de informaţii solicitate, care sunt sursele de informare la care se apelează în mod uzual, care este feed-back-ul generat de tipurile de informare...?

Neîndoielnic, nivelul de pregătire generează anumite cerinţe de informare, hobby-urile pot ocupa şi ele un rol esenţial în privinţa cerinţelor de informare, dar situaţia reală imediată ne sugerează că, în mod evident, cele mai frecvent accesate surse de informare sunt cele puse la dispoziţie pe Internet sau, şi mai simplu, prin mijloacele de comunicare în masă.

Trebuie să nu pierdem însă din vedere că atât Internetul cât şi televiziunea sau presa scrisă nu pot suplini necesarul de informaţie, dacă unii dintre cetăţeni au dorinţa unei formări reale în mod continuu, cel puţin din punct de vedere cultural şi spiritual, dacă nu şi din punct de vedere profesional.

În mod evident putem urma modelul deseori propagat, chiar şi involuntar, "al cetăţeanului american", care, cu o găletuşă de îngheţată sau un castron de floricele înaintea sa priveşte la televizor, ca o modalitate constantă de petrecere a timpului liber, având drept alternativă câte un picnic, şi apelând doar accidental la serviciile oferite de biblioteci, deschise, de altfel, şi pe timpul nopţii, într-o societate democratică precum cea nord

BDD-A27127 © 2004 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:05 UTC)

americană. După cum carismatic povestea, la un moment dat, domnul Neagu Djuvara, sunt unele filme americane ce promovează imaginea unor "afacerişti de succes" fără a ilustra câtuşi de puţin ideea că aceştia ar fi deschis vreodată o carte, sau cel puţin o aluzie discretă că ar exista şi o bibliotecă în spaţiul ultramodern amenajat al locuinţelor lor. Privind aceleaşi filme, putem constata, însă, nu numai că sunt oameni cu vicii, cu pasiuni, cu trăiri interioare sau manifestări care emoţionează ci, chiar mai mult, oameni care "au reuşit" în viaţă.

În societatea românească se vorbeşte frecvent de «milionarii de carton». Indubitabil există afacerişti ce beneficiază de câştiguri fabuloase obţinute pe diverse căi, unele nu prea ortodoxe sau drept urmare a norocului ce-i însoţeşte până la un anumit moment. Dar, fără fundamentul unor studii de piaţă, fără ancorarea firească în realităţile vieţii printr-o experienţă practică ce este coroborată cu idei teoretice însuşite şi adaptate fiecărei situaţii în parte, nu există sorţi de izbândă pe termen lung, sau, în mod optimist, şansele sunt îndoielnice.

Evident, nu putem contesta faptul că, indiferent de domeniul de activitate, atunci când luăm o iniţiativă sau mai multe... există o anumită doză de risc. Acţiunea noastră se poate solda cu un eşec, pe care îl putem însă para sau căruia putem să-i atenuăm efectele dezastruoase dacă suntem, în mod permanent şi corect "informaţi".

Având în vedere, însă, faptul că etapa de formare a personalităţii fiecăruia, a gustului de frumos, util şi, nu în ultimul rând, de cultură şi comunicare interumană este perioada de copilărie, cea care marchează dezvoltarea tuturor, ne putem pune în mod firesc întrebări cu privire la viitorul bibliotecii pentru copii.

Va putea fi ea oare o bibliotecă fără cărţi, aflată sub dominaţia, aparent de netăgăduit, a noilor tehnologii?

Viitorul rămâne s-o hotărască!

Prezentul ne dovedeşte, însă, că biblioteca pentru copii trebuie să fie un loc în care copiii vin nu numai pentru lectură, dar şi pentru a se juca sau pentru alte diverse activităţi. Aceasta trebuie, deci, să ofere utilizatorilor săi posibilitatea ca ei să îşi petreacă timpul în mod plăcut şi util.

Primul contact cu o bibliotecă are o importanţă deosebită, întrucât contribuie la fixarea unei anumite imagini în spiritul tânărului beneficiar. În primul rând, o primire proastă are efecte dezastruoase şi de lungă durată. Pentru o bună primire a cititorului, în general, şi a copilului, viitor cititor, în special, nu există reguli, ci exigenţe umane.

Bibliotecarul trebuie să dovedească tact, să cunoască psihologia acestuia, să fie discret, să aibă disponibilitatea şi calmul de a-l asculta. Ideal

BDD-A27127 © 2004 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:05 UTC)

ar fi chiar să existe un spațiu dedicat primirii şi orientării cititorilor, unde să se afle în permanență un bibliotecar.

Serviciile culturale în general, serviciile de informare şi lectură, mai ales, prin finalitățile lor educative, satisfac nevoi şi aspirații ale indivizilor şi grupurilor sociale în perspectiva devenirii umane.

Se spune că "a citi" este o artă. Această artă, însă, se poate dobândi şi perfecționa. Copiii "citesc" chiar înainte de a cunoaşte literele. Ei răsfoiesc cartea de la 1-2 ani, mimează cititul atunci când de fapt imită activitatea adulților, interpretează imaginile după bunul lor plac, dând frâu liber propriei fantezii. La această vârstă cartea este doar o jucărie, iar cititul este un joc.

Legătura dintre joc şi învățare este de mult recunoscută, subliniată de psihologi şi pedagogi, motivată teoretic, valorificată practic. A învăța jucându-te, deci fără efort aparent, dar cu atât mai temeinic, acesta a fost şi a rămas un adevărat ideal al copiilor şi educatorilor deopotrivă.

Între timp, a apărut şi s-a răspândit calculatorul, ce are numeroase disponibilități, depinzând de cunoştințele utilizatorului, ingeniozitatea şi dorințele acestuia, sprijin pentru învățare şi suport pentru jocuri, în ambele direcții aducând elemente de profundă noutate.

Formarea deprinderii de lectură este motivată de rolul pe care aceasta îl are în formarea personalității copilului şi adolescentului, în principal, şi al spiritului uman de-a lungul întregii vieți.

Bibliotecarul care se ocupă de îndrumarea lecturii copiilor trebuie să fie preocupat de însuşirea corectă a stereotipului dinamic al procesului lecturii. El trebuie să ştie, de exemplu, că nici o activitate, deci nici cea de lectură, nu se poate desfăşura cu randament optim dacă nu se apelează la funcțiile gândirii şi ale imaginației, la procesele afective, motivaționale şi volitive.

Una din dificultățile întâmpinate de micii cititori este înțelegerea conținutului lecturii, a ideilor şi valorilor pe care autorii le exprimă prin personajele şi simbolurile create.

Majoritatea bibliotecarilor de la secțiile pentru copii ale bibliotecilor publice – mai mult decât bibliotecarii şcolari – organizează cercuri de lectură şi diverse alte tipuri de activități în care pot valorifica acele cunoştințe de psihologie pe care le posedă şi pot individualiza procesul formativ.

Din acest punct de vedere, activitatea bibliotecarului şi cea a educatorului sunt complementare. Bibliotecile pentru copii sunt o a doua şcoală în formarea personalității predispuse să-şi însuşească valorile literaturii, artei, ştiinței.

BDD-A27127 © 2004 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:05 UTC)

Este cunoscut faptul că cititorii, cei mici mai ales, au tendința de a se proiecta în lumea simbolică a cărților şi de a se identifica cu personajele compatibile cu aspirațiile şi înclinațiile lor. Este o certitudine ştiințifică pusă în valoare de numeroase studii psiho-sociale, pe care un îndrumător exigent al lecturii nu o poate ignora.

Cartea electronică., ce reprezintă, uneori, doar textul unei cărți tipărite, transpus şi distribuit în format electronic, poate fi alteori îmbogățită., conținutul ei căpătând noi valențe şi funcții, datorită avantajelor pe care le conferă tehnologia. O carte electronică poate conține filme, animație, sunet. Ea ne poate conecta la o multitudine de alte surse de informație, făcând din actul lecturii o explorare, un experiment (atât de tentant în asemănarea sa cu mirajul de netăgăduit al televiziunii), nu numai în ce priveşte forma ei ci şi în privința funcțiilor pe care le poate avea în stimularea imaginației neobosite a copiilor.

Spre deosebire de biblioteca publică pentru copii, biblioteca şcolară constituie un spațiu de informare - documentare şi învățare aparte în cadrul instituției şcolii, răspunzând trebuințelor intelectual - spirituale ale elevilor si cadrelor didactice.

Şcoala, atunci când îşi îndrumă elevii spre bibliotecă cu bibliografii mai mult sau mai puțin consistente, rămâne totuşi, inconştient, acaparatoare. Căci deseori este vorba de trimiteri la un anumit domeniu, care îngustează involuntar individualitatea celor care, lăsându-se purtați de vârtejul obligativității, tind spre o plafonare spirituală.

Însă ultimele noutăți ale literaturii pentru copii, literaturii universale şi psihopedagogice ajung la sufletul celor doritori prin solicitudinea cu care bibliotecarul achiziționează în şcoală aceste noutăți, făcându-le atractive spre a stimula receptivitatea, prin expoziții de carte, prezentări de carte, întâlniri cu scriitori. Drumul câştigării elevilor este greu, pentru că, adeseori, cartea vine în concurență cu influența puternică a tehnicilor moderne audio - video din familie.

"*Este semnul slăbiciunii noastre de a nu şti să ne alegem lecturile, precum de a nu şti să ne alegem prietenii"*, spunea Louis Lavelle (1822 - 1892) iar Johann Gottfried Herder (1744 - 1803) sublinia, dintr-o perspectivă pedagogică, faptul că: *"Nimic nu poate educa sau strica atât de mult ca o lectură greşit aleasă. O carte a educat sau a stricat adesea pe câte un om pentru o epocă întreagă a vieții sale. "*

Pregătirea psihologică şi pedagogică a bibliotecarului, pe lângă cea strict profesională, poate înlesni celor care frecventează bibliotecile, mai ales celor pe care- i numim "în formare", o lectură ordonată.

Mulți tineri susțin că au avut o lectură dezordonată, nu numai din cauza nestatomiciei în tendințe, specifică pentru o anumită vârstă, ci şi din

BDD-A27127 © 2004 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:05 UTC)

pricina lipsei de orientare. O lectură haotică este evitată şi de autodidacţi, dar maturitatea, în mod deosebit cea a gândirii, te poate orienta spre sistematizare. Ar fi bine să existe bibliotecari, fini psihologi, care, lucrând în relaţie cu publicul, să poată sugera cititorilor cărţi potrivite pentru aceştia.

Biblioteca, în general, trebuie să satisfacă cerinţele de consum cultural - general pentru cele mai diverse domenii ale cunoaşterii şi culturii, dar să răspundă şi necesităţilor de specializare *şi*, de aceea, se profilează spaţii particularizate în cadrul bibliotecii cum ar fi:

- colţul informaticianului - cuprinde publicaţii despre informatică;
- colţul economistului şi juristului - cu acele colecţii normative şi acte legislative.

Biblioteca pentru copii nu înseamnă numai fondul de carte ce ar rămâne neînsufleţit şi rece dacă nu i s-ar insufla viaţă şi nu ar fi pus în circulaţie de către bibliotecar, care nu este un simplu administrator al fondului material ci este şi un promotor al valorilor spirituale, un iniţiator de relaţii culturale.

Lista dificultăţilor cu care se confruntă biblioteca şcolară este amplă. Ajutoarele sociale şi culturale sunt firave, dar instituţia bibliotecii şcolare trebuie să-şi regăsească adevăratul statut social - cultural - profesional, în primul rând prin calitatea serviciilor pe care le oferă cititorilor săi.

Şansa reformei spirituale a românilor o va constitui atât procesul de învăţământ cât şi fondul de cultură materializat în cartea pusă la dispoziţia celor care se formează, preferabil în şi cu respect pentru adevăratele valori.

Biblioteca şcolară ca şi cea publică pentru copii trebuie să transforme cultura în acte de civilizaţie prin formarea de personalităţi. O dată deprinderea de lectură dobândită, cititorii cei mai tineri vor căuta acele cărţi şi acei autori care le satisfac trebuinţa de a şti, de a învăţa, de a iubi frumosul, de a se raporta la cei din jur conform normelor morale socialmente dezirabile.

Aşadar, după cum spunea Emanoil Bucuţa (1887-1946): *"Rolul bibliotecii este socotit de unii atât de hotărâtor, încât nu se sfiesc să spună că şcoala ar face destul şi ar putea să-şi privească împlinită menirea, dacă ar pune în fiecare din şcolarii ei numai dragostea de carte, adică dacă ar crea încă un cititor pentru bibliotecă. Aceasta ar însemna aproape o înălţare a bibliotecii pentru şcoală. Lucrul se înţelege dacă ne gândim la vorba veche şi înţeleaptă, că nu învăţăm pentru şcoală ci pentru viaţă, iar când intrăm în viaţă., în anii bărbăţiei, şcoala a rămas cu mult îndărăt, în faţa noastră se găseşte, ca să-i ţie locul şi să ne dea o îndrumare biblioteca"*.

BDD-A27127 © 2004 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:05 UTC)